

τσαγγία

Τετάρτη, 2 Μαΐου 2012

7:18 πμ

τα τσαγγία

Βυζαντινά υποδήματα

Θα θυμάστε ότι το πτώμα του Κωνσταντίνου του Παλαιολόγου το αναγνώρισαν, μετά την Αλωση, από τα κόκκινα τσαγγία με αετούς που μόνο ο αυτοκράτορας φορούσε.

Τώρα μας έμεινε το επάγγελμα: **τσαγγάρης**<τσαγγάρις<τσαγγάριος = ο κατασκευαστής τσαγγίων.

Πβλ παροιμία: "Δουλειά δεν είχε το μουνί και μάθαινε τσαγκάρης" αλλά και τη φράση-κατάρα:«Που να 'μπει ο διάολος μέσα σου και να 'ναι και τσαγγάρης » .

- 115 Γείτοναν ἔχω πετζωτὴν, τάχα ψευδοτσαγγάρην,
Πλὴν ἔνε καλοψουνιστῆς, ἔνε καὶ χαροκόπος.
Ἔοταν γὰρ ἴδῃ τὴν αὐγὴν περιχαρασσομένην,
Λέγει, Ἄς βράσῃ τὸ κρασὶν, καὶ βάλῃ καὶ πιπέριον.
Εὐθὺς τὸ βράσειν τὸ θερμὸν, λέγει πρὸς τὸ παιδίον του ·
- 120 Νὰ τὸ, παιδίον μου, ἀγόρασε χορδόκοιλα σταμένου ·
Φέρε καὶ Βλάχικον τυρὶν ἄλλην σταμεναρέαν,
Καὶ δός με νὰ προγεύσωμαι, καὶ τότε νὰ πετζόνω.
Ἄφ' οὗ δὲ φθάσῃ τὸ τυρὶν καὶ τὰ χορδοκοιλίτζια,
Κἂν τέσσερα τὸν δίδουσιν εἰς τὸ τρανὸν μουχρούτιν,
- 125 Καὶ πίνει τα καὶ ρεύγεται κερνοῦν τον ἄλλον ἕνα,
Καὶ παρευθὺς ὑπόδημαν ἐπαίρνει καὶ πετζώνει.
Ἔοταν δὲ πάλιν, βασιλεῦ, γέματος ὥρα φθάσῃ,
Ρίπτει τὸ καλαπόδιον του, ρίπτει καὶ τὸ σανίδιον,
Καὶ λέγει τὴν γυναῖκά του, Κυρὰ καὶ θές τραπέζιν ·

Και παρακάτω

- Ἄρμησα τάχα καὶ ἐγὼ τοῦ νὰ γενῶ τσαγγάρης ,
150 Ἴνα χορτάσω τὸ ψωμίον , τὸ λέγουσιν Ἀφρατίτζιν ·
Ἄλλὰ τὸ μεσοκάθαρὸν τὸ λέγουσιν Κιβαρίτην ,
Τὸ πιτυμοῦν Γραμματικοὶ καὶ καλοσιχοπλόκοι .
Καὶ τέως ὀκάπου ἠῦρηκα κἂν τορνεσάκιν κάπου ,
Καὶ δίδω το καὶ ἀγόρασα σουβλὶν ἀπὸ τσαγγάρην .

The Complete Costume Dictionary
Elizabeth J. Lewandowski

Ετυμολογία

Η λέξη είναι περισκή zanca [Κουκ τομ.Δ σελ. 409]

Κατά τον Ησύχιο : Σαγγάριος = σκυτεύς. Πιθ. από την σαγή< σάγμα

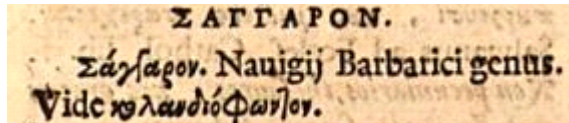
σαγγάριος

A. maker of τζάγγα (a kind of shoe), Hsch. s.v. σκυτεύς; cf.

τσαγγαριος.

Henry George Liddell. Robert Scott. A Greek-English Lexicon.

σάγγαρον ειδος βάρκας ή κανό (Ισως κατασκευασμένα με δέρμα)

Ioannis Meursii - Glossarium Graeco-barbarum,

Τζαγγάρις Κατασκευαστής παντός είδους υποδημάτων. Διαφορος του Τσαγγά (κατασκευαστή των βασιλικών τσαγγίων)

Αναφορές

Αποδυθείς (ο Βάρδας Φωκάς) τά μελαμβαφή πέδιλα, άπερ έφερον τότε τά μέλη της αριστοκρατίας και οί άρχοντες, έτόλμησε νά περιβληθη τά ερυθρά, άπερ ήσαν σύμβολα της υπέρτατης αρχής, και ν' άνακηρυχθη επισήμως βασιλεύς.

Γουστάβος Σλουμπερζέ - Ιωάννης ο Τσιμισκής σ.7(262,79)

Οι αυτοκράτορες ειχν μια ιδιαιτερη συμπαθεια στα κόκκινα παπούτσια, κόκκινο μελανι, και πορφυρά ρουχα, και το μαιευτηριο της πορφύρας που ειχε πορφυρή ορθομαρμάρωση και που εκεί η Αυγούστα γεννοβολούσε τα πορφυρογέννητα. Μονό στον Ιππόδρομο ο αυτοκράτορας προτιμούσε τα γαλάζια παιδιά : του Βένετους (εμ τι πους πράσινους θα διαλεγε;).

Μιά άλλη λέξη που αφορά το επάγγελμα του υποδηματοποιού αλλά ξεχάστηκε εντελώς ως δηλωτικόν επαγγέλματος, επέζησε όμως παγκόσμια λόγω της χρήσης της ως επωνύμου του Κωνσταντίνου Καβάφη. (καβάφης ο [kanafis] Ο11 : (παρωχ.) αυτός που κατασκευάζει ή πουλά παπούτσια κατώτερης ποιότητας. [τουρκ. kanaf (από τα αραβ.) -ης] [Κριαρας λήμα καβάφης])

Αητέν' τς επαραπέτανεν ψηλά 'ς σα επουράνια
Και τα **τζαγκία** ατ' κόκκινα και το τσαρκούλν' ατ' μαύρον,

Ποντικον Δημοτικον

Παραγωγή

9257

τζάγγα, ας, ἡ, tzanga, zanca, zancha, boot, τζαγγίον.

GLOSS. JUR. Τζάγγα, τὸ ἰπόδημα. [The boots of the Byzantine emperor, as also those of the king of Persia, were made of *red leather*. None of their subjects were allowed to wear red boots. PROC. III, 247, 14. CEDR. II, 47, 14. With regard to the etymology of τζάγγα, we observe here, that, as its distinctive portion is the *leg* or *tube*, that is, the part protecting the *shank*, it is natural to connect it with the Swedish *skank*, Anglo-Saxon *scanc*, German *Schenkel*, English *shank*. For the change of ΣΚ into ΤΖ, compare *πετζίν*, *τζήρος*, *τζαπίον*, from *πέσκος*, *σκίρος*, *σκάπτω*.]

τζαγγάρης, η, ό, = τζαγγάριος. ΡΤΟСН. 1, 114. 144.

τζαγγάριον, ου, τὸ, (τζαγγᾶς) *boot-maker's shop*. ΤΗΟΡΗ. 279, 10.

τζαγγάριος, ου, ό, (τζάγγα) *boot-maker*, τζάγκας, τζαγγᾶς, τζαγγάρης, σαγγάριος. ΡΟΡΗ. Сег. 494, 10.

τζαγγᾶς, ᾶ, ό, = τζαγγάριος, applied only to the emperor's boot-maker. СUROР. 31, 14. (See also τζάγκας.)

τζαγγίον, ου, τὸ, = τζάγγα. СHRON. 614, 5. ΤΗΟΡΗ. 260, 4, et alibi.

τζάγκας = τζαγγᾶς. СUROР. 82, 12. 19.

Τσαγκάρης
Τσαγκαρεύω
Τσαγγάς

Τσαγγᾶν ὠνόμαζαν, μόνον τὸν κατασκευάζοντα τὰ βασιλικά τσαγγία, τὰ ἑποῖα ἦσαν ἀπὸ δέρμα κόκκινον ἢ πορφυροῦν, καὶ μὲ χρυσὸν καὶ μαργαρίτας στολισμένα, ὡς ἐπυνεῖθιζαν νὰ τὰ φορῶσι τῶν Περσῶν ἢ Πάρθων οἱ Βασιλεῖς, ἀκόμη καὶ τῶν Βουλγάρων οἱ ἡγεμόνες. Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἦσαν ἀπηγορευμένα εἰς τοὺς ἰδιώτας ἐν βάρει ποι- νῆς· μόνος ὁ Αὐτοκράτωρ τὰ ἐφόρει· « Ἰποδήματα μέχρι εἰς γόνυ » φοινικῶ χρώματος, ἃ δὴ βασιλεία μόνον Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν » ὑποδείσθαι θέμις . . . ἃ καλοῦνται τσαγγία, ἔχοντα ἐκ πλαγίων » κατὰ τὰς κνήμας καὶ ἐπὶ ταρσῶν ἀετούς, διὰ λίθων καὶ μαργάρων, » ἅτινα καὶ φορεῖ ὁ βασιλεὺς εἰς τε τοὺς περιπάτους καὶ τὰς προ- » κύψεις. Καὶ ὁ ταῦτα ποιῶν οὐ Τζαγγάριος, ἦγον σκυτεὺς, ὡς οἱ » ἕτεροι, ἀλλὰ Τζαγγᾶς ὀνομάζεται (Δουκαγγ. σελ. 1555). » Καὶ αὐτὰ, καὶ τὰ δέρματα ὅθεν ἐκατασκευάζοντο, ὠνομάζοντο Περ- σικά καὶ Ρούσια ἢ Ρούσια· « Τὰ γὰρ τζαγγία αὐτοῦ ὀού- » σια περσικῶ σχήματι, ἔχοντα μαργαρίτας » (Ὁ αὐτ. σελ. 1307). Ἀκόμη καὶ Παρθικά, ὡς φαίνεται ἀπὸ τὸ Zanchas parthicas (TREBELL. POLL. Claud. pag. 208, cum not. Salmas. pag. 342) καὶ τὸ Sacculum parthicum Παρθικὸν σακκού- λιον, τὸ ὁποῖον (ὡς ἱστορεῖ ὁ Ἀμμιανὸς) εὐρών τις Ῥωμαῖος στρα- τιώτης εἰς τὸ Περσικὸν στρατόπεδον, μετὰ τὴν νίκην, μεσὸν ἀπὸ μαργαρίτας, ἔβριψε μὴ γνωρίζων τοὺς μαργαρίτας, ὡς ἀνωφελὲς βάρ- ρος, καὶ εὐχαριστήθη εἰς τὴν λαμπρότητα τοῦ κοκκινοβαφοῦς σακκου- λίου: Vallo regis Persarum direpto, gregarium quemdam, post sacculum Parthicum, in quo erant margaritæ, comper- tum, projectis imperitia gemmis, abiisse pellis nitore solo contentum (AMMIAN. MARCELL. XXII, 4.). Ὅθεν ὠνόμα-

Screen clipping taken: 19/8/2012 10:20 μμ

Τσαγκαρεμένα

Θελω και τα στιβάλια μου καλα τσαγκαρεμένα

Κι οντε θα τύχει μιά στρατιά, να πας εσύ για μένα

τζαγκιά

ΧΙΟΣ. Καλὲ σεῖς μάθετεν τὰ μαντατα; ηκαψαν τι
ἀ μάδα τοῦ Αἰπραίμη στὸ Νιόκαστρο. . .

ΑΝΑΤ. Μιοιός ἔκαψε; ἀλήθεια;

ΧΙΟΣ. Κ' ἔ γλέπετεν τὰ τζαγκιά μου ἂ π' εἶν ὄλο λάσ-
πε; π' οὔτρεχα νὰ μάθω; ἔ σὰς χορατεῖω, να χα-
ρῶ τὴν τζατζα μου.

2086

Συγγενικά

Ηπίτης =σουβλί του τσαγκάρι . Παραμενει ως επώνυμο. Διάσημος ο Ο γιατρός Πέτρος Ηπίτης και ο ρόλος του στους αγώνες για την κατάργηση της Βαυαρικής μοναρχίας στην Ελλάδα.

Βιβλιογραφία

2086

Τίτλος: ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ

Συγγραφέας: ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ

Εκδότης:ΖΗΤΡΟΣ

Έτος:1836

Μορφή: ΒΙΒΛΙΟ